

۲۵۵۷۵۳۲

مجموعه ۱۲۰ جلدی
بزرگان روان‌شناسی و تعلیم و تربیت

(۱۱)

www.ketab.ir

ویکتور امیل فرانکل

ویکتور امیل فرانکل

بنیانگذار معنا درمانی

(فرادیدی بر روان شناسی و روان درمانی وجودی)

نوشته

احمد رضا محمدپور

سخن ناشر

جان چه باشد در خبر جز آزمون هر که را افزون خبر، جانش فزون
جان ما از جان حیوان بیشتر از چه؟ از آن کو فزون دارد خبر

مطالعه زندگی، تفکر و دیدگاه بزرگان علم، به‌ویژه بزرگان علوم رفتاری و تعلیم و تربیت که عمر خود را در توصیف و تبیین ذهن و دل آدمیان صرف کرده‌اند، هم دلپذیر است و هم چالش‌انگیز و تناقض‌آمیز. سفری است از «خویشتن» به ژرفای ناشناخته و همواره در جست‌وجوی «خویشتن». توصیف نموده‌ها، تصویر هست‌ها و جلوه نیلوفرانه رفتار و تبیین و تفسیر، گمانه‌زنی در علل و اسباب و چگونگی برآمدن این زیبایی از لجن‌زار است.

پیروان همه ادیان این دیالکتیک جاری را آموخته‌اند که از بطن ظلمت، آب زندگانی می‌جوشد و به عقل و حیانی دریافته‌اند که خلیفه حق از گل گندیده و به نفخه او به رفتار شد و می‌بینند که چگونه آفریننده از آب لزج بویناک زیباترین آفریده را آفرین می‌گوید. با این حال این همه آموزه، همواره در یاد «خودآگاه» نمی‌پاید. از این رو همسفری دانشجویان با روان‌شناسان، عصب‌شناسان، روان‌پزشکان و مربیان بزرگ همچنان در عین جذابیت، همراه با قدری سردرگمی، دوگانگی و در پاره‌ای اوقات ورود به ژرفاها، نفس‌گیر و دشوار است. با این همه اگر این راه، روشمندانه و با طرح و نقشه سنجیده‌ای پیموده شود، یکی از پرمعنی‌ترین جست‌وجوهاست. زیرا معرفت به نفس، معرفتی ربانی است.

بدین‌خاطر، بخش پژوهشی «نشر د/نثره» پس از روزها گفت‌وگو و رای‌زنی، بر آن شد تا از فرهیختگان و خبرگان علوم رفتاری و تعلیم و تربیت کشور درخواست کند که مجموعه‌ای ۱۲۰ جلدی از زندگی‌نامه نظریه‌پردازان این حوزه معرفت را به رشته تحریر درآورند. از همه

مؤلفان دانشور و بزرگوار این مجموعه سپاسگزاریم که با فروتنی و به انگیزه خدمت فرهنگی دشواری‌های این دعوت را پذیرا شدند.

تألیف را بر ترجمه ترجیح داده‌ایم بدین خاطر که نوشته‌های خارجی، با سرفصل‌ها، حجم و چارچوب تعیین شده هر کتاب سازگار نبود. به علاوه، بر این باوریم که هم‌اکنون استادان و متخصصان کشور، در زمینه‌های مورد نظر، به چنان بلوغ و پختگی علمی نایل شده‌اند که با آگاهی از پیشینه ژرف و گستره فلسفی - علمی، دقیق‌تر از ترجمه یک اثر از عهده شرح و نقد نظریه‌ها برآیند.

در انتخاب این بزرگان، گستره نفوذ و تأثیر، نوآوری و خلاقیت در ارائه نظریه‌ای روان‌شناختی، عصب‌شناختی و تربیتی، میزان و بسامد پژوهش‌هایی را که برانگیخته و بالاخره دامنه کاربرد آن، مد نظر قرار داده‌ایم.

چون دوره کودکی و نوجوانی دانشمندان نیز همچون کسان دیگر در شکل‌گیری شخصیت، انگیزش و نگرش و سوگیری او مؤثر بوده و هر نظریه‌ای هم زاده و هم پاسخ‌گوی نیازهای زمان است، از این‌رو، دوران کودکی، شرایط خانوادگی، زمینه اجتماعی، تحصیل، مبانی فلسفی و چارچوب‌های تئوریک، کاربردها و نقد نظریه از جمله فصول ثابت و همسانی است که در تدوین این مجموعه گنجانده شده است.

کتاب حاضر، دفتری از این مجموعه ۱۲۰ جلدی است که به «ویکتور/امیل فرانکل» اختصاص یافته است.

از خداوند علی‌حکیم توفیق و از خوانندگان گرانقدر، استادان، دانشجویان و فرهنگ‌دوستان کشور راهنمایی مسئلت می‌کنیم.

فهرست

- بخش اول: ۱۱
فرادیدی بر روان‌شناسی و روان‌درمانی وجودی
- مقدمه ۱۳
- فصل ۱: نیروهای سه‌گانه روان‌شناسی ۱۵
- فصل ۲: رویکرد و فلسفه وجودی ۲۹
- فصل ۳: نظریه شخصیت در روان‌شناسی وجودی ۴۷
- فصل ۴: نظریه روان‌درمانی وجودی ۶۳
- فصل ۵: چشم‌انداز روان‌شناسی و روان‌درمانی وجودی ۸۵
- بخش دوم: ۹۹
از معنادرمانی تا معنادرمانی
- فصل ۶: زندگی‌نامه ویکتور فرانکل ۱۰۱
- فصل ۷: تعریف و جایگاه معنادرمانی ۱۱۵
- فصل ۸: پایه‌های نظری و فلسفی معنادرمانی ۱۳۱

فصل ۹: معنایابی ۱۴۷

فصل ۱۰: معنادرمانی، مذهب، وجدان،

تعالی و خلأ وجودی ۱۷۱

فصل ۱۱: معنادرمانی در نشست‌های

بالینی - مشاوره‌ای ۱۸۷

فصل ۱۲: چهره‌ها و تحول‌های اخیر معنادرمانی ۲۱۱

فصل ۱۳: پژوهش در معنادرمانی ۲۱۹

فصل ۱۴: ارزیابی و نقد ۲۲۵

ضمیمه: مصاحبه با ویکتور فرانکل در ۹۰ سالگی:

توسط متیو اسکالی (۱۹۹۵) ۲۳۵

پی‌نوشت‌ها ۲۵۱

زندگی فرانکل به روایت تصویر و تصاویری چند از

روان‌شناسان وجودی ۲۶۱

منابع فارسی ۲۶۷

منابع انگلیسی ۲۷۳

پیوست‌ها ۲۷۹

- واژه‌نما ۲۸۰

- موضوع‌نما ۲۸۱

- نام‌نما ۲۸۳

- جای‌نما ۲۸۶

آثار نشر دانژه

مقدمه

فرانکل و درمان اختصاصی او، معنا درمانی، را نمی‌توان جدای از رویکرد والد آن یعنی رویکرد وجودی - انسان‌گرا^۱ بررسی کرد. فرانکل در کنار لودویگ بینزوانگر و مدار دباس جزو برجسته‌ترین روان‌درمانگران وجودی است (بوجنال، ۲۰۰۰) و او را پایه‌گذار "تحلیل وجود" می‌دانند (کرای ژیف و نمروف، ۲۰۰۱؛ پترسون، ۱۹۷۳). در بخش دوم خواهیم دید که مفاهیم و اصطلاح‌های مطرح‌شده در معنا درمانی هرچند ریشه در وجودگرایی دارند ولی در معنایی اختصاصی به کار برده می‌شوند. بنابراین پرداختن به رویکرد وجودگرا - انسان‌گرا برای شناخت بهتر نظریه فرانکل لازم به نظر می‌رسد. حال آنکه انسان‌گرایی نیز چه در مقام یک جنبش اجتماعی درون روان‌شناسی و چه در جایگاه نیروی سوم روان‌شناسی، ریشه در جنبش فلسفی وجودگرا دارد. به عبارت دیگر، جنبش وجودگرایی به منزله شالوده‌ای برای نگاه انسان‌گرا به شخصیت آدمی است.

در این بخش، نخست به‌طور گذرا امواج سه‌گانه روان‌شناسی یعنی: روان‌کاوی^۲، رفتارگرایی^۳ و انسان‌گرایی^۴ بررسی می‌شود. سپس، در ادامه اشاره‌ای گذرا به دو نظریه عمده انسان‌گرایی آبراهام مزلو و کارل رانسوم راجرز خواهد شد. ادامه بخش نیز به بررسی

تفصیلی روان‌شناسی و روان‌درمانی وجودی شامل: پایه‌های فلسفی، نظریه شخصیت و نظریه روان‌درمانی آن اختصاص خواهد داشت. بدین ترتیب بستر برای ورود به بخش بعدی که به بررسی نظریه فرانکل می‌پردازد فراهم خواهد شد.